

چقدر این لحظه به نظرم آشناست!

آذر صدارت

پرونده

بسیاری از ما، حداقل یکی دوبار در زندگی مان این حس را داشتیم که: «انگار این لحظه را یک بار دیگر هم زندگی و تجربه کردم!» یک حس عجیب از این که به نظر می آید «لحظه حال، عینا تکرار حس و حال یک تجربه قدیمی در گذشته است.» احساسی که فقط چند ثانیه دوام دارد و «دژاوو» خوانده می شود. یک اصطلاح فرانسوی به معنی «آشناپنداری» یا «بیشتر تجربه شده» که تاکنون، علاوه بر تئوری های مختلفی که بابت دلایلش بیان شده، دستمایه شکل گیری داستان و فیلم و سریال های متنوعی قرار گرفته است. از جمله دلایلی که برای تجربه دژاوو، به خصوص در آثار علمی تخیلی مطرح می شود، ایده «وجود جهان های موازی» است. این که جهان هایی موازی با جهان ما وجود دارند که یک جور هایی با عالم ما مرتبطند؛ جهان ما تابعی از آن ها هستند و ممکن است شکل و پیامد تصمیم های ما در آن جا به صورتی متفاوت با چیزی که در زندگی فعلی می بینیم، باشد. این نظریه می گوید تجربه حس دژاوو، به این دلیل است که ما قبلا این لحظه را از سر گذرانده ایم! در کنار این تئوری ها که در ادامه مرورشان خواهیم کرد، متخصصان مغز و اعصاب دلیل علمی این تجربه را صرفا یک اختلال ساده بین رشته های عصبی مغز انسان می دانند و این پدیده را به سه دسته تداعی گر، بیولوژیکی و مزمن تقسیم بندی می کنند. دژاووی تداعی گر، همان حس آشناپنداری و زنده شدن خاطرات محو شده با چشیدن یک طعم یا حس کردن یک رایحه است. دژاووی بیولوژیکی، رژه رفتن خاطرات جلوی چشم بیمارانی نظیر افراد مبتلا به صرع، در ست قبل از تجربه حمله صرع است و دژاووی مزمن، همان تجربه ای است که بیشتر سالمندان، با غرق شدن مداوم در خاطرات و لحظه های گذشته، حسش می کنند. پرونده امروز زندگی سلام به بررسی دژاوو بر اساس فرضیه های ساده که درونما به علمی هم دارند اختصاص دارد. هر چند در کنار فرضیه های علمی و ... از منظرهای دیگری هم می شود به این ماجرا نگاه کرد که به امید خدا در پرونده های دیگری به آن بپردازیم.

مرور ۵ نظریه

درباره دلایل تجربه دژاوو

این که ساز و کار دژاوو دقیقا چیست، مدت هاست یک راز باقی مانده. علتش هم ماهیت زودگذر و غیر قابل پیش بینی آن است که اجازه نمی دهد این پدیده به شکل دقیق، مورد مطالعه قرار بگیرد. با این همه، محققان علاقه مند، راهی برای بازسازی آزمایشگاهی حالت دژاوو در ذهن انسان یافته اند. آن ها فهرستی از کلمات مرتبط به هم مثل تخت خواب، شب، بالش و رویا را به فرد می گویند. اما به کلمه اصلی یعنی «خواب» که همه این واژه ها را به هم پیوند می زند، اشاره ای نمی کنند. سپس بر مبنای کلماتی که فرد شنیده، از او یک آزمون کوچکی می گیرند. این افراد معمولا فکر می کنند کلمه «خواب» را هم شنیده اند که یک خاطره کاذب است و تجربه دژاوو بر آنکیخته می شود. محققان از مغز افراد در این حالت fMRI گرفتند و طبق این آزمایشات، نظریاتی درباره دلایل دژاوو بیان کرده اند.

اختلال حس و حافظه

این تئوری تلاش می کند پدیده آشناپنداری را با استفاده از جنبه های حسی انسان توجیه کند و معتقد است انسان با قرار گرفتن در محیط های خاصی که پیشتر در مورد آن ها ذهنیت داشته، حافظه خود را فعال تر می یابد. فرضیه مذکور مبتنی این است که محرک های محیطی، در برانگیخته شدن حافظه انسان بسیار مؤثرند. بر این اساس، مشاهده یک تصویر یا حس یک رایحه، ضمیر ناخوداگاه انسان را به زمانی باز می گرداند که پیشتر چنین تصویر یا بویی را تجربه کرده است. منتها تئوری مطرح شده یک نقص بزرگ دارد. چون گاهی انسان با قرار گیری در محیط های فاقد محرک حسی-حافظه ای هم به فاز آشناپنداری فرو می رود!

تئوری هولوگرام

بر مبنای «تئوری هولوگرام»، حافظه انسان ساختاری مشابه ساختار تصاویر سه بعدی دارد. بر این اساس، بخش های گوناگون حافظه با یکدیگر ارتباط معنادار دارند و هنگامی که یک محرک محیطی یادآور لحظه ای می شود که پیشتر آن را تجربه کرده اید، حافظه انسان، تصویر سه بعدی و هولوگرام مانند المان مذکور را در ذهن تداعی می کند. بر مبنای تئوری هولوگرام، هنگامی که شما یک قطعی فلزی در دست می گیرید، ممکن است مثلا خاطره در دست گرفتن فرمان دوجرخه برایتان تداعی شود؛ این مسئله به این دلیل است که در تصویر هولوگرامی ذهن شما، هم قطعی و هم فرمان دوجرخه، هر دو فلزی هستند.

رویای پیش آگاهانه

در هنگام یک رویای پیش آگاهانه، فرد تصویری از آن چه در آینده اتفاق خواهد افتاد را در خواب می بیند. بسیاری از مردم، رویاهای پیش آگاهانه را، به خصوص قبل از وقوع تراژدی های تلخ، تجربه کرده اند. نمونه بارز این تجربه، حادثه کشتی «تایتانیک» است که عده زیادی از مردم مدعی شدند حادث شدن این رویداد را پیش از وقوع آن، در خواب دیده بودند. طبق تئوری رویاهای پیش آگاهانه، می توان مدعی شد این که آدم در موقعیتی قرار می گیرد و احساس می کند آن را پیشتر تجربه کرده، به این دلیل است که وضعیت مذکور را پیشتر در رویا تجربه کرده است.

توجه غیر متمرکز

بر مبنای تئوری «توجه غیرمتمرکز»، وقوع پدیده آشناپنداری نشأت یافته از بازشناسی ادراکاتی است که در ضمیر ناخوداگاه انسان شکل گرفته ولی به ضمیر خودآگاه او راه نیافته است. برای تست این تئوری، به تعدادی دانش آموز، تصاویر مکان هایی را خیلی سریع نشان دادند. در ادامه، وقتی آن تصاویر را دوباره نشان دادند، همه آن ها قادر بودند نشان دهند، همه آن تصاویر مکان هایی که دانش آموزان پیش از آن تصاویر را هم به عنوان مکان های آشنا، مکانی که تصور می کردند به آن سفر کرده اند، شناسایی کردند! با پذیرش این تئوری، فرضیه انتقال پیام ها و مفاهیم مخفی به ذهن از طریق تلویزیون و سینما و اینترنت و سایر رسانه ها تأیید می شود.

قانون اعداد بزرگ

قانون اعداد بزرگ احتمالا معتبرترین تئوری در نظر به احتمالات است که برای توصیف نتیجه تکرار یک آزمایش به دفعات زیاد به کار می رود. بر طبق این قانون، هر قدر تعداد دفعات یک آزمایش بیشتر شود، میانگین نتایج، به نتیجه مورد انتظار نزدیک تر می شود. به بیان ساده، اگر شما در طول زندگی خود در مورد ۵۰۰ نفر خواب ببینید که فردا می میرند و به طور اتفاقی و در طول سالیان، دو نفر از آن ها بمیرند، این ایدای جای تعجب ندارد. یا این که اگر در یک شب، ۱۰ هزار نفر که فردا کنگور دارند، به واسطه تداعی های ذهن، خواب ببینند که صبح شده و خواب مانده اند و از این میان، اتفاقا ۱۰ نفر، واقعا خواب ببینند، طبیعی است و این وسط، پدیده ماورایی اتفاق نیفتاده. هر چند ممکن است آن ۱۰ نفر، حس کنند دچار آشناپنداری شده اند اما این تئوری، توضیح می دهد تمام این ها به واسطه وجود اعداد بزرگ است.

ZENDEGI - SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

شنبه ۱۸ دیبهبشت ۱۳۹۷
۱۱ شعبان ۱۴۳۹ ۲۸ آوریل ۲۰۱۸
شماره ۱۹۸۰۶

۱۰۲۹

برش های خواندنی و تامل برانگیز از زندگی
مادر صنایع دستی ایران که ۲ روز قبل در گذشتهنر
پرونده

«ماه نساء» الگوی تلاش و پشتکار

مجید حسین زاده

دو یا سه ساله بود، شاید هم چهار ساله که آتش تنور، انگشت هایش را یک در میان در کام کشید و سوزاند. او این اتفاق را بیانه ای برای در جازدن نکرد و با همان دست های سوخته به همگان ثابت کرد که تار و پود زندگی باید با تلاش و پشتکار گره بخورد و هیچ توجیهی برای دست کشیدن از تلاش، قابل قبول نیست. «ماه نساء شهسواری پور»، بانوی کهن سال سیرجانی که شهر پور سال گذشته در فرایند ثبت جهانی گلیم به عنوان «مادر صنایع دستی ایران» معرفی شد، صبح پنجشنبه در سن ۱۱۰ سالگی در گذشت.

● موثر در یک اتفاق جهانی

این بانوی سیرجانی، قدیمی ترین بانوی گلیم باف ایران زمین است. وی آن قدر توانمند و هنرمند بوده که سوختن انگشت های دستش مانع این نشد که شانه قالی بافی را زمین بگذارد. شهسواری پور بیش از ۹۰ سال در چندین حوزه مختلف صنایع دستی از قبیل گلیم بافی، جاجیم بافی، پته دوزی، گلدوزی و حتی خیاطی فعالیت داشت و تجربیات و خدمات او در فرایند ثبت جهانی گلیم (شیریکی پیچ)، (نوعی گلیم قدیمی کرمانی) بسیار موثر بود.

● بزرگ کردن ۷ فرزند با درآمد گلیم بافی

دکتر «مهدی عباس پور»، یکی از نوه های «ماه نساء» است. او درباره مادرش که تنها دختر مادر صنایع دستی ایران است، گفته: «ما ۱۰ خواهر و برادر هستیم. مادر م که تنها دختر ماه نساء است، با کار گلیم بافی همه ما را بزرگ کرده و به جایی رسانده است. پنج تا خواهر م هم مثل مادر و مادر بزرگ در کار بافت گلیم هستند. پدر بزرگ م ۴۰ سال پیش فوت کرد و مادر بزرگ م در تنهایی، سختی های بسیاری کشید و هفت فرزند و ۱۰ نوه خود را با همین کار گلیم بافی و فرش بافی بزرگ کرد. کارش را زمانی که نه کارخانه ای و نه کارگاهی بود، کنار مادر و خواهر بزرگش شروع کرد؛ از ریسیدن پنبه و بافت پارچه کرباس گرفته تا خیاطی و بافت فرش و گلیم شیریکی پیچ و یک نوع گلیم فراموش شده دیگر.»

● مادر م می گفت زحمت بکشن و تلاش کن!

از «شهسواری پور» به دلیل سن بالایش، کمتر مصاحبه ای منتشر شده است. او فقط در حاشیه یک همایش گفته است: «مدت کمی از سوختن انگشتانم نگذشته بود که مادر به من تشر زد که به جای باز بگوشی، کنار م بنشین و کار کردن و نخ ریسیدن و گلیم بافی من و خواهرت را نگاه کن و یاد بگیر تا بیکار نمائی. قدیم بود من جوان وقوی بودم. می رفتم کولک چینی (برداشت پنبه) و پنبه کاری. دو قران مزد کارگری مان بود. دو قران رامی دادم، پنجم می خریدم، می ریسیدم و نخ می کردم. جوهر می خریدم، رنگ می کردم، می بافتم یک گلیمی، یک خورجینی، یا ترمه ای، یا قالی. می گفتم من از هیچ فردی نمی کشم منت، خدا قوت بدهد تا کتم محنت. نانم جو بود، قاتقم شلغم بود. می رفتم کوه و بیابان و هیزم جمع می کردم و در تاریکی شب و روشنایی آتش، پنبه می ریسیدم. نخ هام را کلاف می کردم، کرباس می بافتم، گلیم می بافتم و....

خیلی خیلی خیلی دوندگی کردم و زحمت کشیدم. مادر و خواهرم همه چیز را یادم دادند، گفتند: «محنت کن و یاد بگیر برای روز ناتوانی ات». من ۱۱۵ سال عمر دارم، حالا می گویند ۱۱۰ ساله ای یا کمتر.... همه اش کار می کردم و کار.»

ژمه وو، نقطه مقابل دژاوو

شاید جالب باشد بدانید در مقابل آشناپنداری یا دژاوو، پدیده «ژمه وو» یا «هرگز دیده نشده» وجود دارد. ژمه وو پدیده ای است که در آن هر گونه وضعیت آشنا، لحظاتی ناآشنا به نظر می رسد. شاید برای شما هم اتفاق افتاده باشد که یک وقت هایی، درست وقتی در اتاق خانه خودتان نشسته اید یا در خیابان، به سمت محل کار هر روزتان می روید، برای لحظاتی زمان و مکان را گم کنید و گیج و مبهوت بمانید که: «الان دقیقا چه زمانی است و من کجا هستم و باید چه کنم؟» گاهی هم این حالت، پس از تکرار زیاد یک کلمه با صدای بلند، رخ می دهد. مثلا وقتی کنار خیابان، منتظر تاکسی ایستاده اید و چندین و چندبار کلمه مقصد را تکرار می کنید، ممکن است ناگهان یک جور حس بیگانگی با آن کلمه برایتان رخ دهد. مغز ما وظایف خود را با ایجاد الگوهای منظم سیگنال های الکتریکی در گروه هایی از سلول های عصبی انجام می دهد و گاهی که این نظم، به دلایلی برای لحظاتی دچار اختلال می شود، ممکن است ژمه وو را تجربه کنیم.

علم نوروفیز یولوژی درباره دژاوو، چه توضیحی دارد؟

پژوهش های نوروفیز یولوژی، دژاوو را یک حالت متافیزیکی نمی داند، بلکه آن را یک اختلال حافظه و ناشی از تداخل حافظه کوتاه مدت و بلند مدت ارزیابی می کند. برخی محققان هم بر این باورند که مصرف بعضی داروها می تواند احتمال وقوع دژاوو را بالا ببرد. به عنوان مثال، در سال ۲۰۰۱ میلادی، مورد یک بیمار مبتلا به انفلوآنزا گزارش شد که

برای تخفیف علایم بیماری اش برای وی داروی آمانتادین تجویز شده بود و متعاقب آن، حالتی شبیه دژاوو در شخص ایجاد شده بود؛ به طوری که در وسط دوره درمان فکر می کرد قبلا یک دوره درمان را به اتمام رسانده است. به شکل کلی، داروهایی که باعث افزایش دوپامین در مغز بشوند، می توانند احتمال دژاوو را افزایش دهند. در عین حال، پروفوسور «سوسومو تونگاوا» برنده نوبل پزشکی در سال ۱۹۸۷ در مورد این پدیده گفته: «مهم ترین بخش مغز انسان، فضایی با عنوان اسبک مغز است که در حقیقت نوعی ماشین حساب، تجسم کننده و بررسی کننده اطلاعات مربوط به حافظه به حساب می آید. این فضا، از مکان هایی که انسان مشاهده می کند و تجربیات احساسی که کسب می کند نقشه برداری کرده و برای استفاده در آینده بایگانی می کند. اما هنگامی که دو تجربه بسیار شبیه به هم آغاز می شوند، این نقشه های ذهنی به روش های مختلفی تعبیر و بازخوانی می شوند و دژاوو را رقم می زنند.» در کنار این تئوری های علمی، یک فرضیه دیگر هم می گوید: «گاهی هنگام انتقال اطلاعات از سمتی از مغز به سمت دیگر برای درک آن ها، تاخیر بسیار کوتاهی ایجاد می شود که باعث می شود آن سمت مغز، دوبار اطلاعات را دریافت کند و فرد حس کند یک اتفاق، دوبار داده است.»

البته همان طور که گفته شد این فرضیه ها دلایل قطعی دژاوو نیستند و این موضوع از منظرهای دیگری هم قابل بررسی است که در پرونده های دیگری به آن می پردازیم.

منبع: psychologytoday

قسمت های سفید رو رنگ کنید، از تصویر تکمیل شده عکس بگیرید و برای ما از طریق کانال تلگرام @MashhadPersianCarpet ارسال کنید و هدایای بزرگ جایزه بگیرید.

فرش پرشین مشهد

تولید کننده فرش های ۱۲۰۰ شانه
در انواع طرح ، رنگ و نقشکارخانه فرش پرشین مشهد
شهرک صنعتی طوس مشهد

051-3147 051-3148

Farsh.Persian.Mashhad

www.mashhadpersiancarpet.com